

HIV: HIỂU BIẾT VỀ QUYỀN VÀ NGHĨA VỤ CỦA BẠN Ở VIỆT NAM

Đến năm 2010, ước tính có 254.000
người sống với HIV tại Việt Nam

HIV AIDS

HIV & AIDS

HIV là tên viết tắt tiếng Anh của *Vi-rút gây ra hội chứng suy giảm miễn dịch mắc phải ở người*. Loại vi-rút này gây ra hội chứng suy giảm miễn dịch mắc phải ở người, và làm cho cơ thể không có khả năng chống lại các tác nhân gây bệnh.

HIV lây truyền từ người này sang người khác qua tình dục không an toàn, qua truyền máu không sàng lọc, dùng chung bơm kim tiêm, lây từ mẹ có nhiễm HIV sang con trong thời kỳ mang thai hoặc cho con bú.

AIDS là tên viết tắt tiếng Anh của *Hội chứng suy giảm miễn dịch mắc phải ở người*. HIV là nguyên nhân dẫn đến hội chứng này, biểu hiện thông thường là các bệnh nhiễm trùng cơ hội, ung thư, rồi gây ra tử vong.

HIV và quyền con người

Bảo vệ quyền con người là yếu tố rất quan trọng để ngăn chặn lây lan của HIV, giảm kỳ thị và phân biệt đối xử có liên quan đến HIV.

Người sống với HIV ở Việt Nam được hưởng quyền bình đẳng như tất cả mọi công dân khác.

Việt Nam đã ký kết Tuyên bố UNGASS, công nhận: “Thực hiện các quyền con người và đảm bảo các quyền tự do cơ bản cho tất cả mọi người là cần thiết để giảm nguy cơ lây nhiễm HIV/AIDS.”¹

Việt Nam đặt mục tiêu chặn đứng sự lây lan của HIV vào năm 2015.

1. Tuyên bố “Cam kết phòng chống HIV/AIDS” tại phiên họp đặc biệt lần thứ 26 của Đại Hội Đồng Liên Hợp Quốc, tháng 6 năm 2001.

Hệ thống luật ở Việt Nam và các quyền con người

Việt Nam là thành viên của Liên Hợp Quốc, đã phê chuẩn nhiều công ước quốc tế quan trọng về công nhận các quyền cơ bản của con người. Mọi công dân Việt Nam đều được hưởng các quyền con người và các quyền này được pháp luật Việt Nam bảo vệ.

Để biết cách bảo vệ các quyền của mình, Bạn cần hiểu rõ về các quyền đã được pháp luật Việt Nam thừa nhận và bảo vệ.

Mọi người đều có nhiệm vụ thúc đẩy các quyền con người của những người sống với HIV, thông qua các việc như tham gia các dự án ở cộng đồng, chống kỳ thị, chăm sóc, và đảm bảo mọi người thực hiện đúng luật.

Luật phòng chống HIV/AIDS

Luật phòng chống HIV/AIDS có hiệu lực bắt đầu từ ngày 1 tháng 1 năm 2007.

Luật quy định các biện pháp phòng, chống HIV; chăm sóc, điều trị, hỗ trợ người nhiễm HIV và các điều kiện bảo đảm thực hiện công tác phòng, chống HIV.

Nghị định 108 hướng dẫn thi hành Luật cung cấp thông tin chi tiết về những điều khoản chính được ghi trong Luật.

Các cơ quan hỗ trợ quyền lợi hợp pháp của Bạn

Ủy ban nhân dân các cấp có trách nhiệm cung cấp thông tin về phòng chống HIV, bao gồm thông tin về quyền và nghĩa vụ của Bạn (Theo Điều 12 của Luật).

Khi cho rằng các quyền của mình bị vi phạm, bạn có thể tìm sự giúp đỡ tại Trung tâm Phòng chống AIDS cấp tỉnh/thành phố/quận/huyện, Hội Phụ nữ, Trung tâm tư vấn pháp luật, Trung tâm trợ giúp pháp lý.

Bạn cũng có thể tìm đến các nhóm đồng đẳng hỗ trợ người bị ảnh hưởng của HIV tại địa phương để tìm hiểu thông tin về các đường lây nhiễm và các quyền cơ bản của Bạn.

Gọi đường dây nóng: 1800 1521
để được tư vấn pháp luật miễn phí.

Quyền không bị phân biệt đối xử và kỳ thị

Điều 4 của Luật quy định rằng: Người sống với HIV có quyền được chung sống trong cộng đồng và xã hội.

Điều 8 của Luật quy định rằng: Cấm kỳ thị và phân biệt đối xử với những người sống với HIV.

Phân biệt đối xử là bất kỳ hành vi nào có sự phân biệt hoặc không công bằng với một người vì cho rằng người đó có nhiễm HIV hoặc quan hệ thân thiết với người nhiễm.

Kỳ thị là thái độ coi thường hoặc thiếu tôn trọng đối với một người vì cho rằng người đó nhiễm HIV hoặc có quan hệ gần gũi với người nhiễm.

Quyền này có ý nghĩa thế nào với Bạn?

Bạn được hưởng tất cả các quyền cơ bản như mọi công dân khác.

Bạn không bị phân biệt đối xử vì Bạn hoặc người thân có HIV dương tính. Những hành động phân biệt đối xử bao gồm: xa lánh, cô lập, bạc đãi, ghét bỏ, định kiến, hoặc hạn chế các quyền khác.

Như mọi người khác, Bạn có quyền được tiếp cận các dịch vụ và hưởng các quyền lợi, bao gồm: các nguồn lực phục vụ cuộc sống như đất đai và các lợi ích khác do chương trình xóa đói giảm nghèo mang lại.

Bạn có quyền được sống trong một môi trường không có kỳ thị vì nhiễm HIV. Người dân trong cộng đồng nơi Bạn đang sinh sống phải có trách nhiệm đấu tranh loại bỏ tình trạng kỳ thị này.

Quyền giữ bí mật những điều riêng tư

Điều 4 của Luật quy định rằng: Bạn có quyền giữ bí mật những điều riêng tư, kể cả tình trạng nhiễm của mình.

Điều 8 và 28 quy định rằng: Bạn không bị bắt buộc phải xét nghiệm HIV trừ trường hợp do pháp luật quy định (yêu cầu liên quan đến thủ tục pháp lý hoặc vì mục đích chẩn đoán và điều trị).

Điều 30 quy định rằng: Cha mẹ hoặc người giám hộ của trẻ vị thành niên dưới 16 tuổi có thể thay mặt trẻ đồng ý xét nghiệm HIV và nhận kết quả xét nghiệm.

Điều 8 và 30 quy định rằng: Nghiêm cấm tiết lộ, công khai tên tuổi, địa chỉ và hình ảnh của người sống với HIV ở nơi công cộng mà không được sự đồng ý của người đó, trừ một số tình huống rất đặc biệt.

Quyền này có ý nghĩa thế nào với Bạn?

Bạn không phải thông báo tình trạng nhiễm HIV của mình với bất kỳ ai, trừ vợ/chồng hoặc người sẽ là vợ/chồng của Bạn. Bạn có quyền từ chối yêu cầu khai báo về tình trạng nhiễm HIV của mình.

Nhưng: Bạn không được tham gia vào các hành vi có nguy cơ lây nhiễm cho những người khác. Trong một số trường hợp, Bạn có thể phải tiết lộ tình trạng nhiễm của mình với một người nào đó để bảo vệ họ khỏi nguy cơ nhiễm HIV.

Điều 30 trong Luật nêu rõ những người nào được quyền biết tin báo nếu Bạn có kết quả xét nghiệm HIV dương tính.

Ví dụ: Những nhân viên y tế được giao nhiệm vụ trực tiếp chăm sóc và điều trị cho người sống với HIV được quyền nghe tin báo nếu Bạn đồng ý xét nghiệm HIV và được quyền biết về kết quả của Bạn. Nhưng họ phải có trách nhiệm giữ bí mật tình trạng nhiễm của Bạn.

Quyền được hưởng các dịch vụ điều trị y tế và chăm sóc sức khỏe

Theo Điều 4 của Luật, Bạn có quyền được hưởng các dịch vụ điều trị y tế và chăm sóc sức khỏe.

Điều 8 quy định rằng: Nghiêm cấm việc từ chối thăm khám hoặc điều trị cho bệnh nhân vì nghi người đó có HIV dương tính.

Điều 38 quy định rằng: Bạn có quyền được chăm sóc và điều trị các bệnh nhiễm trùng cơ hội.

Điều 8 quy định rằng: Nghiêm cấm việc từ chối chôn cất hoặc hỏa táng người chết vì các lý do liên quan đến HIV.

Điều 13 quy định rằng: Gia đình người sống với HIV có trách nhiệm nuôi dưỡng, chăm sóc và hỗ trợ tinh thần cho con em của họ.

Quyền này có ý nghĩa thế nào với Bạn?

Bạn có quyền được hưởng các dịch vụ chăm sóc và điều trị y tế bình đẳng như tất cả các bệnh nhân khác. Gia đình cũng phải có trách nhiệm chăm sóc và hỗ trợ Bạn.

Bạn có quyền được tiếp cận thông tin để tự chăm sóc sức khỏe và phòng tránh lây nhiễm HIV cho người khác.

Bạn có quyền được tiếp cận các dịch vụ chăm sóc, hỗ trợ và điều trị HIV và các bệnh nhiễm trùng cơ hội khác.

Nhà nước sẽ tạo điều kiện để Bạn tiếp cận các thuốc kháng HIV thông qua các chương trình, dự án phù hợp với điều kiện kinh tế - xã hội.

Bạn cũng có quyền từ chối việc thăm khám và điều trị y tế khi đang điều trị ở giai đoạn AIDS.

Quyền được làm việc

Điều 4 của Luật quy định rằng: Bạn có quyền được học nghề và làm việc.

Điều 14 quy định rằng: Người sử dụng lao động có trách nhiệm thực hiện các hoạt động phòng chống HIV ở nơi làm việc.

Điều 14 và 28 quy định rằng: Người sử dụng lao động không được phép đòi hỏi người làm công phải xét nghiệm HIV. Đối với một số nghề nhất định (do Nhà nước quy định) thì người sử dụng lao động mới được phép yêu cầu người xin việc phải xét nghiệm HIV.

Điều 14 quy định rằng: Người sử dụng lao động phải sắp xếp công việc phù hợp với sức khỏe và tay nghề của người lao động.

Người sử dụng lao động không được phép phân biệt đối xử chỉ vì nghi Bạn có HIV dương tính.

Quyền này có ý nghĩa thế nào với Bạn?

Mọi người đều có quyền được hưởng các điều kiện lao động an toàn và lành mạnh. Nếu tại nơi làm việc, Bạn có nguy cơ bị phơi nhiễm hoặc bị lây nhiễm HIV thì Bạn có quyền được điều trị khẩn cấp nhằm hạn chế nguy cơ nhiễm HIV và được tiếp cận dịch vụ điều trị ARV miễn phí nếu cần thiết.

Người sử dụng lao động không được phép:

- Chấm dứt hợp đồng lao động hoặc gây khó khăn cho công việc của Bạn;
- Ép Bạn phải thay đổi công việc khi Bạn vẫn còn đủ sức khỏe để đảm đương công việc này;
- Từ chối tăng lương hoặc thăng chức cho Bạn; hoặc
- Không đảm bảo các quyền và lợi ích hợp pháp của Bạn.

Bạn có quyền tiếp tục làm việc cho đến khi nào người sử dụng lao động vẫn còn có thể tìm được công việc phù hợp với sức khỏe của Bạn.

Quyền được học tập

Điều 4 của Luật quy định rằng: Bạn có quyền được học tập như những người khác.

Điều 15 quy định rằng: Tất cả các cơ sở giáo dục phải có trách nhiệm cung cấp thông tin về dự phòng HIV.

Cũng theo Điều 15 thì các cơ sở giáo dục không được phép yêu cầu học sinh và các thí sinh xét nghiệm HIV hoặc xuất trình kết quả xét nghiệm.

Các cơ sở giáo dục không được phép làm những việc sau, nếu học sinh hoặc sinh viên, học viên có HIV dương tính hoặc bị nghi nhiễm HIV:

- Từ chối nhận vào học;
- Kỷ luật hoặc đuổi học;
- Cách ly, hạn chế hoặc cấm đoán học sinh, sinh viên tham gia vào các hoạt động của trường.

Quyền này có ý nghĩa thế nào với Bạn?

Bạn và con cái đều được hưởng quyền đến trường hoặc học tập tại các cơ sở giáo dục như tất cả mọi người. Nếu điều kiện cho phép, Bạn không nên để con cái phải bỏ học để chăm sóc Bạn hoặc gia đình.

Bạn không bị yêu cầu phải xét nghiệm HIV hoặc thông tin về tình trạng nhiễm của bản thân để được nhận vào học ở bất cứ cơ sở đào tạo nào.

Trường học không được phân biệt đối xử với trẻ em vì có liên quan đến HIV, thậm chí cả khi bị sức ép từ các bậc phụ huynh khác.

Nhà trường có trách nhiệm giảng dạy cho tất cả các học sinh về HIV và các đường lây, chống lại tình trạng kỳ thị và phân biệt đối xử liên quan đến HIV.

Quyền kết hôn và lập gia đình

Bạn có quyền kết hôn và sinh con nếu Bạn muốn.

Phụ nữ mang thai có quyền quyết định có nên xét nghiệm HIV hay không.

Điều 8 của Luật quy định rằng: Nghiêm cấm ruồng bỏ trẻ em nhiễm HIV.

Quyền này có ý nghĩa thế nào với Bạn?

Bạn không bị gây áp lực hay ngăn cản về việc kết hôn và sinh con, cho dù Bạn có HIV dương tính, nhưng Bạn có nghĩa vụ phải thông báo cho vợ/chồng về tình trạng nhiễm của bản thân. Các cặp vợ chồng chuẩn bị kết hôn được khuyến khích nên xét nghiệm HIV.

Phụ nữ mang thai cũng được khuyến khích xét nghiệm HIV. Nếu phụ nữ mang thai với kết quả xét nghiệm HIV dương tính, thì sẽ được quyền tư vấn về dự phòng lây nhiễm HIV và có thể được sử dụng thuốc điều trị làm giảm nguy cơ lây nhiễm HIV cho thai nhi.

Quyền được tiếp cận thông tin và quyền được tham gia các hoạt động phòng chống HIV/AIDS

Điều 11 và 22 quy định rằng: Bạn có quyền được tiếp cận với thông tin, giáo dục và truyền thông về phòng và chống HIV/AIDS.

Điều 26 quy định rằng: Bất kỳ ai khi xét nghiệm HIV đều được quyền hưởng tư vấn trước và sau xét nghiệm.

Điều 20 quy định rằng: Bạn có quyền tham gia vào các hoạt động phòng, chống HIV, bao gồm cả việc thành lập các nhóm hỗ trợ đồng đẳng.

Quyền này có ý nghĩa thế nào với Bạn?

Bạn có quyền tiếp cận các thông tin mới nhất về dự phòng, tư vấn và điều trị HIV bằng ngôn ngữ mẹ đẻ.

Theo Điều 10 và điều 11, mọi công dân đều có quyền tiếp cận các thông tin chính xác về HIV để giúp họ tự bảo vệ bản thân bao gồm cả những thông tin về quyền và trách nhiệm của người sống với HIV.

Bạn có quyền được thành lập các nhóm hỗ trợ đồng đẳng theo quy định của pháp luật.

**Trách nhiệm thực hiện các biện pháp
phòng tránh lây truyền HIV cho
người khác và thông báo kết quả
xét nghiệm dương tính với vợ/chồng**

Điều 4 quy định rằng: Bạn phải có trách nhiệm thông báo với vợ/chồng hoặc người sẽ là vợ/chồng của mình về kết quả xét nghiệm HIV dương tính.

Cũng theo điều này, Bạn phải áp dụng các biện pháp phòng tránh lây truyền HIV sang cho người khác.

Điều 8 quy định rằng: Nghiêm cấm hành vi cố tình lây truyền HIV, hoặc dọa làm lây truyền HIV sang cho người khác.

Vi phạm bất kỳ điều nào kể trên, Bạn sẽ bị xử lý theo luật pháp.

Trách nhiệm này có ý nghĩa thế nào với Bạn?

Người vợ/chồng hoặc sẽ là vợ/chồng có quyền được biết về tình trạng HIV của Bạn. Bạn phải thông báo cho người này biết về tình trạng nhiễm của mình. Nếu không, những người có trách nhiệm sẽ phải làm việc này.

Khi quan hệ tình dục, Bạn phải áp dụng biện pháp ngăn ngừa lây truyền HIV bằng cách sử dụng bao cao su ngay từ lúc bắt đầu quan hệ và trong tất cả các lần quan hệ.

Nếu đang sử dụng ma túy, chưa cai nghiện được, khi tiêm chích ma túy Bạn không được dùng chung bơm kim tiêm với bất kỳ ai.

Phụ nữ mang thai có HIV dương tính, cần tìm đến các dịch vụ tư vấn y tế về cách làm thế nào để giảm thiểu nguy cơ lây truyền HIV cho thai nhi.

Trách nhiệm tuân thủ các hướng dẫn về điều trị ARVs

Bạn có trách nhiệm thực hiện các hướng dẫn của bác sĩ khi đang điều trị ARV.

Bởi vì:

- Không tuân thủ các phác đồ điều trị ARV có thể gây ra tình trạng kháng thuốc. Điều này có nghĩa là các loại thuốc đặc trị này không còn tác dụng đối với Bạn nữa và HIV trở nên mạnh hơn và khó điều trị hơn.
- ARVs là các loại thuốc rất đắt tiền và chỉ có hiệu quả khi Bạn tuân thủ đúng theo các hướng dẫn của thầy thuốc.

Bạn có thể tìm hiểu thêm thông tin về HIV
và chi tiết về các quyền từ các nguồn sau:

Tư vấn pháp luật miễn phí cho người sống
với HIV:

- Đường dây nóng miễn phí: 1800 1521
- Văn phòng trợ giúp pháp lý về HIV/AIDS
tại TP. Hồ Chí Minh: 08. 3822 3028

Cục phòng chống AIDS Việt Nam - Bộ Y Tế:
www.vaac.org.vn

UNAIDS Việt Nam
www.unaids.org.vn

UNAIDS
JOINT UNITED NATIONS PROGRAMME ON HIV/AIDS

UNICEF
UNICEF
WFP
UNDP
UNAIDS
UNODC
ILO
UNESCO
WHO
WORLD BANK

